

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Масян Анна Валеріївна, 1990 року народження, громадянка України

освіта вища: у **2021 році** отримала диплом магістра за спеціальністю «Психологія» з відзнакою Київського економічного університету імені Вадима Гетьмана.

З вересня 2021 року по теперішній час аспірантка денної форми навчання кафедри юридичної психології **Національної академії внутрішніх справ**, виконала акредитовану освітньо-наукову програму **Національної академії внутрішніх справ**.

Разова спеціалізована вчена рада утворена наказом **Національної академії внутрішніх справ** від «31» березня 2025 року № 469, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради - **Юлії Бойко-Бузиль**, доктора психологічних наук, професора, завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження ННПО Національної академії внутрішніх справ.

Рецензентів - **Марини Співак**, доктора політичних наук, професора, професора кафедри адміністративного права та процесу Національної академії внутрішніх справ;

Людмили Казміренко, кандидата психологічних наук, професора, професора кафедри психології ННПП Національної академії внутрішніх справ.

Офіційних опонентів - **Яни Пономаренко**, доктора психологічних наук, доцента, доцента кафедри соціології та психології навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Станіслава Ларіонова, кандидата психологічних наук, доцента, начальника кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України;

на засіданні «21» травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «Соціальні та поведінкові науки» **Масян Анні Валеріївні** на підставі публічного захисту дисертації «Формування здатності до прийняття рішень у поліцейських на етапі професійної підготовки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Дисертацію виконано в **Національній академії внутрішніх справ, МВС України, м. Київ.**

Науковий керівник – **Оксана Романенко**, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота є першим в Україні комплексним монографічним науковим дослідженням психологічних основ формування прийняття рішень у професійній діяльності поліцейських. Результати дослідження виявляються в таких наукових положеннях, що виносяться на захист зокрема:

вперше аргументовано доцільність визначення процесу формування здатності до прийняття рішень на різних етапах професійної підготовки в залежності від практичного досвіду, невизначеності ситуацій та індивідуальних характеристик поліцейського;

вперше емпірично досліджено динаміку прийняття рішень зі збільшенням стажу професійної діяльності (на етапі професійної підготовки; зі стажем від 7 років), з тенденцією до раціоналізації внаслідок удосконалення саморегуляції, нагромадження професійного досвіду та вміння ефективного вирішення службових завдань різного рівня;

вперше -доведено, що високий рівень пильності та раціональності притаманний поліцейським із практичним досвідом діяльності (від 7 років практики) – поліцейські старшого віку та вищого професійного статусу більш схильні до прийняття рішень у сфері фізичного ризику, в той час як поліцейські без практичного досвіду діяльності схильні приймати більше ризикованих рішень в соціальній площині ризику.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом міністерства освіти та науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 13 наукових публікацій за темою дисертації, серед яких п'ять статей опубліковано в наукових фахових виданнях України, 1 розділ у міжнародній колективній монографії, 1 міжнародна наукова стаття категорії «А» (Scopus), а також шість тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, семінарів і круглих столів. У наукових публікаціях у повній мірі обґрунтовуються отримані наукові результати відповідно до поставленої мети:

1. Masian A. Theoretical Fundamentals of the Rational Decision-Making Process by Representatives of Law Enforcement Authorities. *Юридична психологія*. 2022. Том 1 (30). С. 14 - 21. DOI: <https://doi.org/10.33270/03223001.14>

2. Masian A. Ambiguity tolerance factor at the decision-making system in the professional activity of law enforcement officers. *Юридична психологія*. 2022. Том 2 (31). С. 136 - 143. DOI: <https://doi.org/10.33270/03223102.136>

3. Masian A. Risk and subjective rationality as decision-making factors of police officers in their professional activities) *Юридичний часопис*. 2023. Том 13 (3). С. 146 - 154. DOI: <https://doi.org/10.56215/naia-chasopis/3.2023.46>

4. Masian A. The formation of stress-relief mechanisms at various stages of decision-making in the professional activities of police officers. *Наукові перспективи*. 2023. № 7 (37). С. 636 - 650. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-636-649](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-636-649)

5. Masian A., Romanenko O. Determinants of decision-making by law enforcement officers. *«INSIGHT»*. 2023. № 10. С. 295 – 316. (Scopus). DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-15>

6. Масян А. Критерії професіоналізму прийняття рішень в системі професійно-психологічної підготовки працівників Національної поліції. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 1214 - 1228. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3\(45\)-1214-1228](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-3(45)-1214-1228)

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент – кандидат психологічних наук, професор **Казміренко Людмила Іванівна**, Національна академія внутрішніх справ, професор кафедри психології навчально-наукового інституту права та психології, виступила із побажаннями: викликає занепокоєння, що зі збільшенням практичного досвіду, працівники поліції стають більш схильними до фізичного ризику. Відповідно до загальних положень адаптаційної теорії, повинно бути навпаки - службовець повинен вживати заходів для підвищення рівня особистої безпеки, ось проблема: чи не наражає сама система і умови життєдіяльності системи працівників на небезпеку? Це запитання до системи. Виходить що із збільшенням стажу, працівник готовий ризикувати собою більше, аніж людьми. На перший погляд воно виходить так гуманістично: працівник готовий покласти своє життя для забезпечення життя і здоров'я громадян, а на другий погляд - це не зовсім здорова тенденція, можливо це один із чинників високої плинності кадрів НПУ, коли умови діяльності вимагають щоб ти ризикував собою, і це більше не зауваження, а на рівні дискусії і міркування.

Офіційний опонент – доктор психологічних наук, доцент **Пономаренко Яна Сергіївна**, Харківський національний університет внутрішніх справ, доцент кафедри соціології та психології навчально-наукового інституту № 5, виступила із побажаннями: подача результатів у деяких розділах надто деталізована, не зважаючи на беззаперечну ґрунтовність, доцільно було б прагнути до більш лаконічного, структурованого подання результатів, це б сприяло їх практичному спрямуванню і впровадженню. Перспективним є подальший розвиток більш компактних і зручних інструментів для їх впровадження, які дозволять ефективно інтегрувати результати дослідження у систему професійної підготовки, психологічного супроводу і забезпечення професійної діяльності.

Офіційний опонент – кандидат психологічних наук, доцент **Ларіонов Станіслав Олександрович**, Національна академія Національної гвардії України, начальник кафедри психології та педагогіки гуманітарного факультету, виступив із зауваженнями: використання категорії «здатність» для опису прийняття рішень,

воно правомірне, дійсно прийняття рішення можна оцінити, щодо оптимальності, але повною мірою не можна погодитись що прийняття рішення, це саме здатність. Дисертантка в першому і другому розділі пише, що прийняття рішень має диспозиційний характер, що це процес, що він ситуативно зумовлений, що на протікання процесу впливає оцінка людиною самої ситуації в якій вона діє, таким чином пропонував би вважати прийняття рішення елементом, або внутрішньою дією яка має свої процесуальні і результативні характеристики, для подальшого дослідження цікаві і важливі рішення які так і не були прийняті поліцейськими, або були прийняті і ще не реалізовані і чекають на свою реалізацію у внутрішньому плані.

Також недостатньо висвітлений попередній досвід прийнятих рішень: яким чином такі рішення висвітлювались, як інтерпретувались, інтегрувались у пам'ять, на які стійкі переконання по впливати вже прийняті працівниками поліції рішення, або які переконання, цінності і установки ці рішення змінили. Ця думка про спроможність офіцера поліції витримувати тиск середовища, реалізуючи вже прийняті рішення, про його здатність стикатись і нести тягар наслідків цих рішень, здається що саме в цьому сенсі доросла людина, фахівець, завжди оцінюється, сприймається оточенням як гідний чи не дуже гідний партнер для спілкування. Проблема прийняття рішення, складна багаторівнева, вона система в системі, можна з різною оптикою і методологією підходити до оцінки цього феномену.

Рецензент – доктор політичних наук, професор **Співак Марина Вікторівна**, Національна академія внутрішніх справ, професор кафедри адміністративного права та процесу, виступила із зауваженнями: висновки охоплюють феномен прийняття рішень у професійній діяльності поліцейських загалом. Було б доцільно, можливо, у майбутніх дослідженнях або при інтерпретації цих результатів, розглянути, чи однаково виявлені закономірності (наприклад, співвідношення раціональності/ризик, вплив досвіду, прояви конформізму чи лідерства) проявляються при прийнятті рішень різного типу: тактичних (безпосередньо на місці події), стратегічних (планування операцій), адміністративних (управлінських), етичних тощо. Це могло б надати більш глибоке розуміння механізмів прийняття рішень у специфічних умовах поліцейської служби.

Висновок 5 вказує на наявність різноспрямованих тенденцій (готовність діяти vs. відкладання рішень під стресом) та згадує про необхідність навчання спеціально розробленим алгоритмам ПР. Хоча це важливе практичне зауваження, результати дослідження могли б бути посилені пропозицією *конкретних* напрямків чи елементів таких алгоритмів, виходячи з виявлених "симптомокомплексів" та факторів (Висновок 6). Наприклад, як саме розвивати "пильність, знецінення стресу і раціональність" або як мінімізувати вплив "страху наслідків" чи "інституційних обмежень" через тренінги?

Висновок 6 визначає важливий "симптомокомплекс здатності до прийняття рішень". У майбутньому дослідженні або в обговоренні результатів варто було б детальніше розглянути, як саме цей комплекс може бути використаний на практиці: при професійному відборі кандидатів на службу, при розробці програм

початкової підготовки, при атестації та підвищенні кваліфікації діючих поліцейських. Які методики оцінки цих якостей є найбільш валідними?

Висновок 5 згадує інституційні обмеження в системі НПУ як стримуючий чинник. Хоча основний фокус розділу – на психологічних особливостях поліцейських, більш глибокий аналіз конкретних інституційних факторів (наприклад, процедури звітності, система відповідальності, рівень довіри до керівництва, бюрократичні перепони), які впливають на свободу маневру (дискреційну поведінку) та схильність до ризику/обережності, міг би доповнити картину та запропонувати не лише психологічні, а й системні рішення для оптимізації процесу прийняття рішень.

Висновок 6 повідомляє про доцільність модифікації авторських методик. Для повнішої картини та можливості широкого застосування цієї модифікованої методики, важливо б було б провести її додаткову психометричну перевірку (надійність, валідність на більшій вибірці, порівняння з іншими методиками оцінки прийняття рішень/копінгу), що є стандартним кроком при розробці нового інструментарію.

Дослідження виявило важливість фактору досвідченості (висновок 4). Для повнішого розуміння динаміки розвитку здатності до прийняття рішень та трансформації копінг-стратегій (від захисних механізмів у новачків до сприйняття стресу як ресурсу у досвідчених), було б вкрай цінним провести лонгітюдне дослідження, відстежуючи одну групу поліцейських від початку служби протягом кількох років. Це дало б змогу простежити причинно-наслідкові зв'язки, а не лише констатувати відмінності між групами.

Голова ради – доктор психологічних наук, професор **Бойко-Бузиль Юлія Юрївна**, Національна академія внутрішніх справ, завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження ННПО, виступила із зауваженнями: не вистачило призми війни у дослідженні, враховуючи ту ситуацію, яку ми з вами зараз переживаємо.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Масян Анні Валеріївні** ступінь доктора філософії з галузі знань «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю **053 «Психологія»**

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради

Юлія БОЙКО-БУЗИЛЬ

